

מעשה מר' אלעזר ב"ר שמעון בן יוחאי

מעשה שבא ר"ח בר"ס ממגדל גדור מבית רבו והיה רוכב על החמור ומטייל על שפת הנהר ושמח שמחה גדולה והיתה דעתו גסה עליו מפני שלמד תורה הרבה מזמן לו אדם אחד שהי' מכוער ביותר אמר לו שלום עליך רבי ולא החזיר לו אומר לו ריקא כמה מכוער אותו האיש שמא כל בני עירך מכוערין כמוךך א"ל איני יודע אלא לך ואמור לאומן שעשאי כמה מכוער כלי זה שעשית . כיון שידע עלמו שחטא ירד מן החמור וכשחטח לפניו וא"ל נעניתי לך מחול לי . א"ל איני מוחל לך עד שתלך לאומן שעשאי ותשאלהו למה עשה כלי מכוער כזה . היה מטייל אחריו עד שהגיע לעירו ילאו בני עירו לקראתו והיו אומרים לו שלום עליך רבי רבי מורי מורי א"ל למי אתם קורים רבי רבי אמרו לו לזה שמטייל אחרריך אמר להם אם זה רבי אל ירבה כמותו בישראל אמרו לו מפני מה א"ל כך וכך עשה לי אמרו לו אעפ"ג מחול לו שאדם גדול בצורה הוא אמר להם בשבילכם הריני מוחל לו ובלבד שלא יהא רגיל לעשות כן . והאיש הזה היה אליהו הנביא זכור לעוז . מיד דרס ר"ח לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כאלז זכות יגן עלינו אמן סלה :

מעשה מהתנא ר' יוחנן

רבי יוחנן אמר ואמת ה' לעולם הללויה וגבריאל אמרו שבשעה שהפיל גמרוד הרשע לאברהם אבינו בכבשן האש אמר גבריאל לפני הקב"ה רבש"ע ארד ואלגן ואליל את הלדיק מכבשן האש . א"ל הקב"ה אני יחיד בעולמי והוא יחיד בעולמו גאה ליחיד להליל את היחיד ולפי שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה אמר לו תוכה ותליל שלשה מבני בניו כדרדק ר"ש והלדוני בשעה שהפיל נבוכדנצר את חנניה מישראל ועזריה לחוך כבשן האש אמר שר הצרד לפני הקב"ה רבש"ע ארד ואלגן את הכבשן ואליל הלדיקים . אמר לו גבריאל אין גדלותו של הקב"ה בכך שאתה שר של צרד הכל יודעין שהמים מכבין את האש אלא אני שר של אש אלך ואקרר מבפנים ואקרית מבחוץ ומעשה גם בחוך גם אמר הקב"ה רד באותה שעה פתח גבריאל ואמר ואמת ה' לעולם הללויה :

תודום איש רומי

דרש חודים איש רומי מה ראו חנניה מישראל ועזריה שמסרו עלמן לכבשן האש נשאו ק"ו בעלמן מלפרדעים ומה לפרדעים שאין מלווין על קדושת השם כתיב בהם וצאו צביהך ובחדר משכבך ועל מטותיך ובתנוריד ובמשארותיך . אימתי משארת מלויה בתנור בשעה שהחמור חם

מעשות מהגדולים והצדיקים

אנו על אחת כמה וכמה ובמדרש שוחר טוב . ומה פרע להם הקב"ה
 שכל הפרדעים מתו ולאותן שירדו להטור לא מתו מפני גמסרו עלמן
 לשרפה על קדושת השם ולזה אמרו חנניה מישאל ועזריה ומה לפרדעים
 שאין להם תקוה לקבל שכר על המלואה וגם אין להם עונש אם לא יעשו
 המצות כי אין בהם דעת ותבונה ומסרו את עלמן על קדוש השם .
 אנו בני אדם אשר מוכרחים אנחנו לקיים מצוות הקדוש צדק הוא על
 אחת כמה וכמה שמחוייבין אנחנו לקדש השם :

מעשה בשמעון בן שפח שהחזיר למוטב לבחור אחד

בירושלמי תענית כתיב לא אדם אל ויכזב . ומעשה בבחור אחד אשר
 תענית כתיב לא אדם אל ויכזב . ומעשה בבחור אחד אשר
 בכל ימי נערותו הלך אחרי שרירות לבו ותאותו ועזב יחס אביו וכל
 נוספתו ופנה אל רהבים וסמי כוזב וחברי גנבים עד כי גדול מאוד
 מכל הגנבים באומנתו ויהי היום ותחל רוח ה' לפעמו להשיבו אל יחס
 אביו ואמו ונתחרט על כל מה שעשה כי מעכב שאור שבעיסה ויבא
 אל המערה אשר לו ויבך שמה על כי לא יכול להכניע כי הרגל על כל
 דבר שלטון (פירוש כי ההרגל יטלט על כל דבר) הלך ונשתמח לפני ר'
 שמעון בן שפח ואמר לו רבי רבי אבי אבי אנוש כאבי וחובי בחובי .
 ועקבי סביבי ובקרבי ארבי אמרתי אני בלבי לשוב אך לא ירפאתי חמת
 עכשוב . ויען לו בני שב לימיני אל תבך ואל תתעלב כי בדבר נקל
 אמליח הדופה למחלתך ותעלה למכהך . אך השמר בני מן הכוזב בכל
 ענייך ותתרחק מן השקר במשאלך ומתנך ידוע הדע כי לא תכשל ונפשך
 מכל לרה הנלל ויאמר לו דבר קטן הוא ואקיימנו וכדברך כן אעשה .
 ויאמר ר"ש בן שפח השבעה לי וישבע לו . וישיב לאהלו . ויהי היום
 והנה שכנתו לבית המרחץ הלכה ותאותו עליו גברה וגנב כל אשר
 בביתה כלי כסף וכלי זהב ושמלות ואת כל אשר לה ולא השאיר שרוד
 ופליט . וכלאחו אמר בלבו וחשב בקרבו . אם תבא השכנה האשה
 האלמנה ותלעק עלי על מעונה . ומה אשיבה . ואם אומר זך אנכי
 מפשע הריני מכוזב בדברתי ומשקר בתשובתי ואיה איפה שבעתי אז
 השיב הבחור כל מה שלקח . והבין חכמות שמעון בן שפח ומעשה בינאי
 המלך שאמר לאשתו אל תמירא מן הפרוסים אלא הלצועים שדומין
 לפרוסים שעושים מעשה זמרי ומבקשין שכר כפינחס אשר המה כמו
 דינר המזוייף שחלונו זהב ותוכו נחושת כך הוא האדם שאין תוכו כבדו
 ואיטו דובר חנות בלבו איש שלום את רעהו ודברו בקרבו ישים ארבו

מעשות מהגדולים והצדיקים לד 67

ע"כ כל איש אשר ישמע לקולו ישמור מהם ואל יבא בעדתם ובזכות זה ישמרהו השם מכל נרה ויזקה ויושע בכל אשר יפנה :
מעשה רב-העתק בהגדת ר' יעקב עמרין ז"ל הובא גם בסדר הדורות
בזה וז"ל :

להוספתא ביאור סדר קרבן פסח בזמן הבית נביא בכאן מ"ש ז"ש .
עדות בן נכר נליב הרומים שהי' עד ראייה בירושלים שמאשר
ומקיים כל הכתוב במסנה תורה שבע"פ ע"פ חז"ל עם הרחבה ותפארת
בדברים שאינם מגופי הלכותיו ממנו יראה הדך כבוד בית אלקינו ונדע
מה שאדעו בחטאינו . ונתפלל בלב שלם להשי"ת שיחזור עבודת בית
המקדש ז"ב א"ס :

לבן זכור ואל תשכח לומר בזכונה גדולה מאוד הסדר ק"פ ע"פ הסידור
בבב"ה ובכך נדפס בסדור נה"ש ומלוי הוא ברובה"א . זה לשונו
כשמגיע ראש החודש הנקרא אלול ניסן . יולאים רבים ושלוחים במאמר
המלך והשופטים לכל סביבות ירושלים לכל מי שיסלו מקנה לאן ובקר
ימחר להביא כדי שימלאו עולי רגלים די זכיהם וגם למאכלם כי
העם רב מאוד וכל מי שלא בא לזמן הקצוב היו מחרמין כל ממונו
לקדשי הבית . והיו כל אנשי מקנה ממהרים וזאים . ובגמל סמוך
לירושלים היו מעבירין המקנה כדי שירחץ וינקה מכל לכלוך ואמרו לזה
אמר שלמה המלך בשיר השירים שעלו מן הרחלה . ובהגיעם להרים אשר
בביב לירושלים היה הרבוי כל כך עד שלא גראה דשא כי כולו הפך
לבן מלבנות האמר . ובהגיע יום העשיר כי בארבעה עשר יום מן
החודש ניסן היו שושין אותו קרבן היו יולאים כולם לקנות את הזבח
הנקרא אלול פסח . ומתקנה היהודים כשזולאין לעבודה זו לא יאמר
שום אדם לחבירו גם הלאה פו' אפי' היה האחרון שלמה חי דוד מלכם
ושאלתי לכהנים כי זה אינו מדרך המוסר . והשיבו שהוא להראות שאין
גבות לפני המקום בזמן הכנת עבודתו כל שכן בהגיע לעבודתו ממש
כו' כולם שוים כו' ובהגיע ארבעה עשר יום לחודש היו עולין במגדול
גבוה שבמקדש קראוהו העברים לול כו' ושלשה חוללות של כסף בידם
ותוקעים ואחר תקיעה מכריזין עם ה' שמעו הגיע זמן שמיטת השבת
לשם מי ששכן שמו בבית הגדול והקדוש הזה וכאשר שמעו העם הקריאה
היו לובשים בגדי מועד . כי מחי' היום היה יו"ט לכל היהודים לפי
שהוא זמן הקרבן . ובפתח העזרה הגדולה היו עומדים שנים עשר לויים
מבחוץ וגזרי כסף בידם ושנים עשר לויים מצפנים וגזרי זהב בידם אלו
שבחו להסרות בבאה שלא יזיקו זה לזה לרוב המהירות והפחו ושלא
יבאו בערבות ויבא למחלוקת . וכבר אירע בפסח אחד שמטכו עם

מעשות בהגדורים והצדיקים

זמן אחד פס קרבנו לרוב הלחץ. והעומדים בשביל יולאים כו' כו' ל'.
 וכן אלו היו נוטלים שפר העזרה כאשר ראו שנכנסו מה שיש בו די
 בפ"א, ובהגיע אל מקום השחיטה שורות שורות של כהנים היו
 בכפות של כסף וכפות של זהב בידם ושורה שהתחלתה של כסף כולה
 של כסף ושל זהב כולה של זהב. וכל זה להדור ולהשאר. וכל אחד
 מן הכהנים שבראש השורה מקבל כף אחד מים השחיטה ונותנה
 לחבירו וחבירו לחבירו עד מקום המזבח ושבראש המזבח הי' מחזיר
 הכף ריקם ונותנה לחבירו וחבירו לחבירו באופן שכל כהן וכהן הי'
 מקבל כף אחד מלאה ומחזיר אף אחת ריקנית ולא היה זה לזה
 עכוב כי היו כל כך זריזים בעבודה זו עד שהיו הכפות נראות
 רתית ובאות כחילים ביד גבור ושלושים יום קודם החג היו מרגילים
 עלמכ בעבודה זו רואים מקום הטעות אשר אפשר שיסופק להם.
 ושני עמודים גדולים וגבוהים ועליהם שני כהנים וחולצות של כסף
 בידם והוקעים בהתחלת הקרבן כל כה וכה כדי להשמיט לכהנים
 העומדים על דוכנם שיאמרו הלל בקול רנה ותודה ובכלי כלי שיר
 אשר להם. וכל הכלים היו מוליחין שם ביום ההוא וכן בעל הקרבן
 אומר הלל ואם עדיין לא גמרה השחיטה חורין וקורין. אחר השחיטה
 היו יולאים אל העזרות ושם כל הכותלים סביב משני צדל ומזלגות
 לתלות הקרבן ולהפשיט. ושם אגודות אגודות של מקלות כאשר לא
 ימלא מזלג פנוי לוקח מקל אחד על כתף חבירו ומפשיט ונותן מה
 שראוי לתת על מזבח ויולא והולך בשמחה ועוב לבב כמו שהולך
 למלחמה וגלח. כי דופי וקלון מתמיד היה ביניהם מי שלא קרב קרבן
 פסח במועדו. והכהנים בשעת העבודה היו לובשים אדום שלא יראה
 דם אם יפול על הבגד. והלבוש לבוש קלר ועומדים יחפים. ובתי
 היד עד הזרוע לבד כדי שלא יעכב בשעת אותה עבודה ועל ראשו
 כובע קטן כו' והוא מלנפת לבן כו' ואחר הללויה אוכלים בקול הלל
 ורנה ושמת קולם למרחוק ואין שערי משערי ירושלים שהי' נצול בליל
 פסח. מפני כבוד העוזרים ישבים כי רבו. עכ"ל הרומי. וכשקרא
 מלך ספרד אלפינסו הגדול דברי האגרת הזאת אמר בלשון הזה.
 יהודים ראוים לכבוד על אשר כך נמלא בהם וכתב בספר הג"ל
 ואני שלמה שלמוני לקבץ לפדיון שבויי מאלאגא ושם בחצר המלך בקשו
 הגוים להגיש קרבן פסח יעשו בפעל מזבח ושירות כהנים עם כלי כסף.
 ומשוררים אומרים הלל ותמהו המלך והעם מאוד אמר המלך. יהודים
 לו וגלבר מהם טוב מואם מחיהם. עד כאן הספור ההוא העתקתיו

אולי יראו ויקחו מוסר בני עמנו וישחוקו אל העבודה הקדושה מוזי תשוב לניין והחזיכה עינינו ויהאוינו על חורבן בית חמדתנו ויתפלל ויתחנני בלב שלם לאלהינו ישיב שבותינו ויעלו לארצינו יבנה פירעו ויכון מקדשנו ובעבודתו נשמח כולנו אמן פן יהי רזון עכ"ל :

מעשה נורא מהתנא ר' מאיר בעל גס

פנהגא של התנא הקדוש ר' מאיר בעל הגס הו' ללמוד בבית ה...דרש ארבעה שעות בכל יום וקודם הזמן הנ"ל לא הלך לביתו. והנה פ"א קרה כי ר' מאיר הלך מבית המדרש קודם הזמן הנ"ל וחמה ר"מ על זאת ועמד באמצע הדרך ויאמר בלבו ראה זה חדש הוא מה היום מיומים כי ילאתי מבית המדרש קודם הזמן ופתאום וישמע ר"מ בדרך איך שחי נחשים נפגעו בדרך וכחש אחת שואל להנחש השנית ואומרת אנה תלכו ותען השנית ותאמר הנה אנכי הולך להרוג את ר' יהודה ואשתו ובניו. ותאמר הנחש לחברתה השנית ומה חמא ר' יהודה כל כך כי נגזרה עליו ועל בני ביתו מיתה. ותען הנחש ותאמר החמא אשר ר' יהודה חמא הוא מפני שלא נתן לדקה לעניים :

וכאשר שמע ר"מ ספור הנחשים הלך ר"מ והשחיר את פניו כפחם ויתחפש וילך לבית ר' יהודה. וכאשר ר' יהודה ראה את ר"מ ויחשדהו כנגב. אשת ר' יהודה ערכה אז את השולחן ור' יהודה ובני ביתו ישבו אל השולחן לאכל. וישב גם ר"מ אל השולחן. וינעקו בני ר' יהודה על ר' מאיר ויאמרו אליו לא החולה. וימאן ר' מאיר ויאמר לא אלך מכאן כי רעב אנכי. ויאמר ר' יהודה לילדיו הסו מלדבר ישב אל השולחן ויאכל אהנו ואחר ברכת המזון ילך מכאן. אחר ברכת המזון אמר ר"מ לר"י אדוני הנה לי ככר לחם אחת על הדרך. ויהי לך זאת לדקה. ויאמר ר"י אליו רפ עין. המטט לך כי אכלת אלל שולחני ועוד תאזה נפשך לככר לחם מה פשה ר"מ כבה את הנרות אשר דלקו בביתו וירא ר"י כי קרן עור פני ר"מ כשמש בלהרים ובעלם השמים לטוהר כן הבנית פני ר"מ. ויאמר ר"י לא לחנס בל ר"מ לביתי והשתנה פניו ולבקש ממנו ככר לחם לדקה. ויתמה ר"י מאוד כי הכיר את ר' מאיר. ויאמר מה זאת כי ר"מ בל לביתי בהשתנות פנים. וימסר ר' יהודה ויתן לר"מ ככר לחם אחת. ור"מ לקח מידו הלחם. ויאמר ר"מ לר"י חיש מהר אמור לאשתי ולבניך ולבנותיך שיאלו החולה וילינו זו הלילה אלל שכנך הקרוב אליך ולא יבואו הביתה עד למחר בשעה שלש על היום וישמע ר"י לקול ר"מ וילוה לאשתו ויצב לעשות כדברי ר"מ וישאר אך ר"מ ור"י בבית. והנה ר"מ

סלך להסך את רגליו והמטין ר"י עליו עד בוש ופתאום נחש אחת
 הסגלגלה וזא הביתה ופנתה להמית את ר"י וילעק ר"י בקול גדול
 לר"מ ויאמר הושיעה אדוני מהנחש הזה. ויזא ר"מ מהרה הביתם
 וישאל ר"מ להנחש ויאמר אליה למה זאת הנה ותען הנחש ותאמר
 הקצ"ה שלחני לכאן להמית את ר"י על אשר לא עשה לך. ויגזור
 ר"מ על הנחש שחלך החולה וחלך הנחש החולה ויסגור ר"מ הדלת
 בעדה ויאמר ר"מ אל ר"י שלא יפתח הדלת עד למחר לג' שעות על
 היום. וישכבו לישן, והנה באמצע הלילה שמעו קול דופק על הדלת
 והקיל בקול אשת ר"י לועקת ואומרת בעלי. פתחו נא לי הדלת כי
 קר לי מאוד. ויאמר ר"מ לר"י אל תשמע לקול הזה כי קול הזה
 אינו קול אשתך וישן עוד הפעם והנה קול דופק ואומר אבי אבי
 פתחי נא לי הדלת כי משלג הגדול אשר נפל מן השמים נתקררו אברי
 ואין בי כח לעמוד יותר וכמעט קט אמות ויאמר ר"מ אל תשמע גם
 לקול הזה כי לא קול בנך הוא. כל הלילה כולו נדפק על הדלת ור"מ
 הזהיר לר"י שלא ישמע לשום קולות וכאשר ראתה הנחש כי לא
 הועילה בהליכתה פה הנה. וחלעק בקול מר. אויה לי. הנה הקצ"ה
 שלחני הנה לעשות משפט ולא פעלתי מאומה. הנה באתי הנה לעשות
 משפט באנשים אשר ימנעו ידם מלעשות לך. הנה באתי הנה לעשות
 משפט באנשים אשר ימנעו ידם מלעשות לך. והמה בתפלתם
 מבטלין הגזרה. כן לועקת הנחש כל הלילה עד נבקעה כרסה ומתה
 ויהי בבוקר אחר שלש שעות היום. ופתא אשת ר"י ובניה ובנותיה
 וידפקו על הדלת ויאמר ר"מ לר"י עתה פתח הדלת ויבואו בני ביתך
 הביתה אל תפחד יותר כי צמ דינא בטל עדינא. בואי אתי ואראך
 איך הנחש מת. והנחש דפק על הדלת בלילה. וילך ר"מ ור"י החולה
 ויפתחו הדלת וראו איך נבקע בטן הנחש ומתה. ויאמר ר"מ הנה
 כתיב במשלי לא יועיל הון ביום עברה. ולדקה חיל ממות. ועתה
 רבותי קחו מוסר מהמעשה הלזו ועשו לך וחסד פס העניים ובזכות
 הלקה תזכו לעוה"ז ולעוה"ב כאשר נאמר ע"י דוד מלך ישראל פזר
 נחן לאביונים לך ומודת לעד הון ועושר בביתו ולדקתו עומדת
 לעד. וזהו כאשר הקצ"ה צוד לך בהון ועושר אל תמנע ירך מלעזור
 לעני ואביוני עמך ועבור זה תזכה שלדקתך תהא עומדת לעד :

רבינו יחיאל אביו של הרא"ש

רבינו יחיאל אביו של הרא"ש חסיד וקדוש נפטר מוס"מ סוכות ה"א
 ב"א והעיד עליו בלוואתו ר' יהודה בן הרא"ש נינו אשתק

מעשות מהגדולים והצדיקים לו 71

צארונו לפני כל הקהל כששאל ממנו חבירו החכם סיקיים שבועתי
 שהי' צניעותו שיחלקו צעוה"צ והגיע ראשו ושחק ואמרו שבת לביתו
 ולבית מדרשו אחר פטירתו כרצונו הקדוש וכל זאת המשפחה נקראים
 קדושים כי בכל השמדות קדש ה' וכן ר' יהודה הנ"ל חתנו של רבינו
 יעקב בעל הטורים קדש ה' בעולטילפ וחמותו ואשתו ובניו והרגי זה
 לזה וכל זאת המשפחה נותנין מעשר ממה שמרויחין . יוחסין קל"ב
 סע"ב והיה חכם כנראה בצור יורה דעה סרע"ח . ובש"ך ד"ס פ"כ
 כתב להיפך כי רבי יחיאל אבי אביו של רבי יהודה היה לו חכם
 וחבר ואוהבים מאוד יחד ונשבעו יחד שהראשון מהם שימות . יבא בחלום
 לחבירו ויגיד לו דרכי הנפש אחר המיתה ויהי כי נפטר חבירו של
 רבי יחיאל ובהיותו בבית החיים קודם קבורה עמד ר' יחיאל ויאמר
 אל הקהל דעו רבותי כי כן וכן נשבעו יחד אני וחבירי המוטל לפני
 מת ולכן אני מזכיר לו בפניכם שישלים נדרו ואז ראו שארון חבירו
 המוטל בו מדעזע מעט ויפתחו הארון ויראו עפעפיו מתגודדים וי"א
 שהיו כמו שוחק ויאמרו כי הי' סימן כאלו יאמר לו שלא הי' יכול
 להגיד לו מאומה וזה החבר מת באשכנז ה"א כ"ד וגם רבי יחיאל
 מת בשנה ההוא . וכתב ר' יהודה הנ"ל בצוואתו שבהיות אמו של ר'
 יחיאל אלמנה וג' בנים קטנים אסה . בא לה אשה בחלום בליל שבת
 ולזה לה שתיכף תברה חון לעיר כי ה' מהפך את העיר . ותיקן
 משנתה ברעה ותחזור ליטן ותיכף בא שנית אשה בליווי ההוא ותבחר
 לילך תיכף בחלי הלילה . ותלך עם בניה חון לשער העיר ותכנס בבית
 נולרית שהיתה כוזבת שלה הפוגדת חון לעיר כמטחוי קשת . והי'
 בחשמורת הביקר באו שודדים בעיר ויהרגו רבים מיושביה ושללו ובזזו
 וילכו והיא שבה לביתה אח"כ בלי פגע רע . וכתב עוד ר' יהודה הנ"ל
 בהיותו בחור קרה לו חילי העינים באופן שלא היה יכול ללמוד . והי'
 היום ותבא אשה כושית ותתפאר עם אביו לרפאותו ובחור שמונה
 ימים ראה תועלת גדול אמנם ממה הכושית והוא נשאר סומא באופן
 סרוב למדו אח"כ היה אביו מלמדו בקול רם והוא שומע ומתבונן
 עכ"ל ש"ק :

ודע מה שתשיב לאפיקורוס גם שלשה משלים מר' מאיר בעל נם :

(סנהדרין פרק רביעי) סגן התם ר' אליעזר אומר הוי שקוד ללמוד
 הורה ודב מה שחשיב לאפיקורוס א"ר יוחנן לא שנו אלא
 לאפיקורוס פכו"ס אבל אפיקורוס יבראל כל סגן דפקר טפי . א"ר יוחנן

כל מקום שפקדו הגדוקים (תלמידי לודק ובייסות והמה הקראים אשר אינן מתאחזין לעולם) תשובתן בלדן (בראשית א) נעשה אדם בללמו כדמותו וכו' (הצדיקים מביאין ראיה מן הסורה להפקירן באפ-ורסם כי כתוב נעשה בלשון רבים ועבור זה א"ר יוחנן כי תשובתו בלדו) הנה כתיב ויברא אלהים את האדם בללמו (שם) בללם אלהים ברא אותו וכו' ונקבה ברא אותם (ויברא וברא בלשון יחיד כתיב). הנה נרדה ונבלה שם שפתם (שם יא) וירד ה' לראות את העיר ואת הנוגדל וכולי זיפן ה' אותם (לשון יחיד) (בראשית לה) כי שם נגלו אליו האלהים וכו' ואומר (שם לה ז) ויאמר יעקב אל ביתו ואל כל אשר עמו הסירו את אלהי הגכר אשר בתוכם והטהרו והחליפו שמלותיכם. ונקומה ונעלה בית אל ואעשה שם מזבח לאל העונה אותי ביום לרתי. ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי (בלשון יחיד אמר. העונה. וגם ויהי עמדי) (דברים ד) כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כה' אלהינו בכל קראנו אליו (אם כי נאמר אלהים קרובים בלשון רבים נאמר בלדו קראנו אליו בלשון יחיד) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ אשר הלכו (בלשון רבים) לו אלהים לפדות לו לעם (בלשון יחיד) (ש"ב ז') (דניאל ז) עד די כורסוון (לשון רבים) רמיו (כתיבנו הכסאות משמע שנים) ועתיק יומין יתיב (יחידה) הנך למה לי (למה נכתב בלשון רבים) כדר' יוחנן דאמר ר' יוחנן. דאמר ר"י אין הקב"ה עושה דבר אה"כ נמלך בפמליא של מעלה שנאמר (שם ד') בנזירת פירין פתגמא ובמימר קדושין שאלתא הסינח כולהו. עד די כורסוון רמיו מאי איכא למימר (למה כתיב בלשון רבים) אחד לו ואחד לדוד. דתניא אחד לו ואחד לדוד דברי ר' עקיבא. א"ל ר' יוסי עקיבא עד מחי אתם עושה שכינה חול אלא אחד לדין ואחד ללדקה קבלה מיניה או לא קבלה מיניה ת"ש דתניא אחד לדין ואחד ללדקה. קבלה מיניה או לא קבלה מיניה ת"ש דתניא אחד לדין ואחד ללדקה. דברי ר"ע אמר ר' אלעזר בן עזריה עקיבא מה לך אלל הגדה כלך לך אלל נגעים וההלות אלא אחד לכסא ואחד לשרפרף כסא לישב עליו ושרפרף להדוס רגליו. א"ר נחמן האי מאן דידע לאהדורי למיני ברב יודית ליהדר ואי לא לא ליהדר אמר האי מינא לרב יודית כתיב (שמות כד) ואל משם אמר עלה אל ה'. עלה אלי מיבעי ליה. א"ל זהו מטטרון ששמו כשם רבו (מטטרון אמר למשה עלה אל אלהים) (ששמו כשם רבו ה' לפיכך לא הזכיר שמו וכתבו סתם) דכתיב כי שמי בקרבו. אי סכי נפלחו ליה. כתיב (שם) אל תמר בו. אל סמירני

בו (פי' אל תחליף אותי) א"כ לא ישא לפשעכם (פי' לא יכול לסלוח
 לפשעים ומה יגדון בו) למה לי אל הימנחת (דידן) (בידן) דאפילו
 בפרונקא נמי לא קיבלנוה פי' אל הימנחת (דידן) (בידן) שאין בונח
 לשאת פשעינו ואנו נמי מאסנוהו ומיאתו לקבל אפילו לפרונקא שליח
 מוליא ומביא. דכתיב (שם לג) ויאמר אליו אם אין פניך הולכים אל
 מעלנו מזה. א"ל הווא מינא לר' ישמעאל ב"ר יוסי כתיב (בראשית
 יט) וה' המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש מאת ה'. מאתו
 מיבעי ליה א"ל הווא כונם שבקיה אלא מהדרנא ליה דכתיב (שם ד)
 ויאמר למך לכשו עדה וללה שמען קולי נשי למך האונה אמרתי נשי
 מיבעי ליה אלא משחעי קרא הכי. ה"כ משחעי קרא הכי. א"ל מנא
 לך הא. מפרקי דר' מאיר שמוע לי (פי' שהמקרא הזה חשוב לזה)
 דא"ר יוחנן כי הוה דריש ר' מאיר בפרקיה הוה דריש תלתא שמעתא.
 תלתא אנדנא. תלתא מחלי ואר"י ג' מאות משלי שעלים היו לו לר'
 מאיר ואנו אין לנו אלא שלשה. אבות יאכלו בוסר ושיני הבנים תקהנה
 (יחזקאל יח) מאזני לרק אבני לרק (ויקרא יט) לדיק מלרס נחלך ויבא
 רשע שחטיו (משלי י"א) (פירוש רש"י אבות יאכלו בוסר ושיני הבנים
 תקהנה משל היא שרימה השועל את הזאב לכנוס לחצר היהודי בערב
 שבת ולתקן עמהם לרבי הסעודה. ויאכל עמהם בשבת. וכשבא לבנם.
 חברו עליו במקלות. בא להרוג את השועל. אמר לו השועל. לא
 הלקוך אלא בשביל אביך שפעם אחת התחיל לסייען בסעודה ואכל את
 כל נחת טוב. אמר לו הזאב ובשביל אבא אני לוקה אמר לו הן.
 אבות יאכלו בוסר ושיני הבנים תקהנה. א"ל בא עמי ואראך מקום
 לאכול ולשבוע בא לו על הבאר ועל שפתו מוטל עץ והחבל (מושכות)
 (מושכב) עליו ובשני ראשי החבל שני יליים קשורים ונכנס השועל
 בדלי העליון והכביד וירד למטה ודלי החתחון עלה. אמר לו הזאב
 למה אתה נכנס לשם א"ל השועל יש כאן בשר וגבינה לאכול בו ולשבוע
 והראה לו דמות הלכנה במים בדמות עגיל כמין גבינה עגילה א"ל אני
 הארך ארד א"ל הכנס אתה בדלי העליון. נכנס והכביד וירד ודלי
 החתחון שהשועל עליו עלה. א"ל הזאב היאך אני עולה אמר לו השועל.
 לדיק מלרס נחלך ויבא רשע חטיו לא בן כתיב מאזני לרק אבני לרק
 בוסר פירוש ענבים קודם ביטולם ומקפין את השינים :

קיסר רומי אמר לרבן גמליאל דברים חדודים למען הבעים.
 א"ל קיסר לרבן גמליאל אלהיכם נגב הוא דכתיב ויפל ה' אלהים
 סדומה על האדם ויישן אמרם ליה ברתיה שבקיה דאגא מסדרנא

מעשות מהגדולים והצדיקים

ליה אמרה ליה חגי לי דוכס אחד אמר לה למה לך אמרה ליה לסטים
 באו עלינו הלילה ונטלו ממנו קחון של כסף והניחו לנו קחון של זב
 אמר לה הלואי שיבא עלינו בכל יום. ולא יפס היה לו לאדם הראשון
 שנטלו ממנו ללע אחס ונתנו לו כחה לשמשו אמר לה הכי קאמינא
 אלא לשקליה בהדיא אמרה ליה אייתי לי אומלא דבשרא (פירוש חתיכס
 בשר בהמה) אייתי לה אותבה תיפי בהשא (תחת הרמץ והאפר) וכ
 דרך ללייטה ומתוך שראה אותה בגנותה נמאכה עליו) אפקתה אמרה
 ליה אכול מהאי א"ל מאיכס לי א"ל אדם הראשון נמי אי הוה שקילה
 בהדיא הוה מאיכס ליה (שיראה במחוסס קודם תיקונה) א"ל קיסר
 לר"ג ידענא אלהינו מאי קא עביר והיכן יתיב. (מכחש היה וכסבור מי
 הוא יכול להכחישני) אינגיד ואיתנח א"ל מאי הוי. א"ל בן אדו יש
 לי דכרכי הים ויש לי געגועין עליו צעינא דמחויית ליה כהלי א"ל מי
 ידענא היכא גיבו א"ל דאיכא בארעא לא ידעת דאיכא בשמיא ידעת
 א"ל קיסר לר"ג כתיב (חילים קמו) מונה מספר לכוכבים מאי רבותיה
 אנא מלינא למימני כוכבים אייתי חבושי שדינהו בארצולא וקא מהדר
 להו (חבושי מינו קטניות. ארצולא היא כברה ובל"א זיפ ומדה כמו
 סאה ארצאלית) א"ל מנינהו א"ל הוקמינהו א"ל דקיעא נמי הכי הדרא
 ח"ד בני א"ל קיסר מני לי כוכבי א"ל ר"ג אימא לי ככך ושיניך
 כמה הוו (מני לי כוכבי מנויין לי הכוכבים כלומר יודע אני מספרם)
 שדא ידיה לכומיה וקא מני להו א"ל דאיכא בפומך לא ידעת דאיכא
 ברקיע ידעת לא ידעת שרריך אתה למנוסס דאיכא ברקיע יודעת בלא
 מנן ולמנוסס אינו יכול) :

ב ר ד ל ס

המדרש תלפיות הביא בשם ספר קרבן מנחה סימן ז'. פירוש הרמב"ם
 ז"ל סוף פרקא קמא דקמא ברדלס שהוא מין חיה מלא
 ביטרים שבארץ ישראל ע"כ. וספרו הרבה מחוטבי עלים ש"ומה קלת
 להמור ווש לו זכ גדול וקולו נעים והולך ובה צפני אדם ומכשכש צונצו
 ומלפלק צפיו עד שנראה כמין זמר נעים ומרולמו קלה כלבי ואשר
 נפתה והולך אחר קולו גונב את דעתו והוא מרקד בפניו ומשהגט כמו
 סקיף עד שמוליכו לחור וכשור אל עבה יבא. ואין תקנה אלא להראות
 לו חרב שלופה ולגעור בו בעלים ולאבנים וזורת מן האש ואם אירע
 שהלך אחריו פתאום הפתי שלא ידע ישליככו לאחד הפתחים ושם יאכלנו
 ועלמותו יגרם ממש דמיון הילך הרע. ושאלתי אם יש דרך לתפוס אותו
 והאטרו שהוא פחדן הרבה והולכים הליידין אחריו מרחוק כשרואים שגכנס

לחור שלו. מהם עולם לראש המערה ומהם דרך החור ולופקים אלו כנגד אלו בדברים כנראים שהם כעין לחם ולדון אותו בשלשלאות של פרזל ומתג ורסן עדיו לבלום. ומושכים אותו כחמור כך שמעתי מפי רבים מנידי אמת זה שלא כנגד זה. ונראה שאין זה הברדלס הנזכר בפסחים גבי מקום שחולדה וברדלס מזויין שם אין לריך בדיקה דאין זה אותו אלא מין שרץ עכ"ל עוד הביא בספר הנ"ל יש בריה בים והוא אוהב את האדם ומתירא ממנו ובריה זו כשרואה מי שבא ליקח בניו בולעם ובורח וְאֶחָד מִקִּיָּאֵם חַיִּים. עכ"ל. גם הביא בספר הנ"ל. יש חילן אחד לחוץ חגלי"א פיר"א שיואלים עופות קטנים ממנו וקודם שיבשלו נתלים בחילן דרך פיהם כשיבשלו נופלים אל מים חיים ומתנופעים א"ה ולפורים אלו הזכרים הרב בים יוסף ז"ל בהלכות טרפות. ושמעתי שמועילים מאוד לעורר תאות המשגל עכ"ל המדרש תלפיות: עוד מובא בספר הנ"ל יש מין עוף אחד הנקרא ללא"ק שמפרנס חביו ואמו אחר שיגדל כמו שפרנסו חביו ואמו בקטנותו. ויש מין אחר ג"כ שמפרנס חביו ואמו לעולם ולא בזקנותו בלבד ועומד האב והאם כל ימיהם בקנס בנחת ובשלוה. ומהעופות ילמנו בני אדם מוסר גדול איך לכבד את הורם. וכן אמרו חז"ל אלמלא לא נתנם הקורא היינו למדין מוסר מחתול וכהנה. ובפרט כאשר תורתנו הקדושה מלום כבד את אביך ואת אמך למען יאריך ימך על האדמה אשר ה' אלהיך נותן לך. איך ישליך את המלצה הגדולה הזאת אחרי גוו הלא תורתנו הקדושה נותנת לו עוד שכר עבור המלצה. אשר אפילו בלא שום שכר ותשלומין אך עפ"י השכל מוכרח הוא לקיים כבוד אב ואם כי כמה וכמה ערחות וביציות היו לאב ואם עד שראה את יולאי חלליהם בתכלית הטוב. ובפרט כי מוכן עוד לקבל שכר עבור המלצה. ע"כ אחי ורעי כבדו את אביכם ואת אמכם למען יאריך ימכם :

אליהו הנביא ז"ל

וזהו רות. כשעלה הקב"ה לאליהו לרקיע עמד מלאך המות כנגדו אמר הקב"ה על מנת כך בראתי את השמים שיעלה אליהו לשם אמר ליה המלאך עכשיו יהי פתחון פה לבריות א"ל הקב"ה אין זה כשאר הבריות ויכול הוא להעביר אותך מן העולם ואיך יודע כוחו אמר לפניו תן לי רשות וארד אליו א"ל רד מיד ירד כיון שראה אותו אליהו הכריחו חמת כפות רגליו וזיקק להעבירו מן העולם ולא נתן לו רשות כסף אותו תהטיו ועלה לשמים ה"ד ויעל אליהו במערה השמים שצרה דא מלאך המות המסעיר גופו של אדם אמר המדרש תלפיות לסבין

מעשות מהגדולים והצדיקים

להבין למה לא עמד מלאך המות לקטרב על חנוך כשעלה לשמים ונראה כדו"ל ראש הקב"ה בחנוך לפעם ה' לדיק ופעם לא היה לדיק סילקו למעלה כדי שלא יחמץ כאגסי דורו והנה כיון שראה השטן סיבה על עלייתו לא מלא מקום לקטרב משא"כ באלהו לדיק גמור היה ואדרבא עמד נגד כל אגסי דורו הטובדים ע"ו וא"כ מה לורך לו לעלותו לשמים דבשלמא חנוך ניחא דסילקו כדי שלא יחמץ. עוד הביא המדרש תלפיות בשם הילקוט (מלכים א' רע"ו) ויהי בעלות המנחה אימתי בנה את המזבח ואימתי התקין את העליס ואת האבנים ואת המים אשר בפעלה ואימתי שחט השור ואימתי התפלל ויהי בעלות המנחה אלא מלמד שהעמיד אליהו את השמש באתו היום א"ל תדע כל זה בשביל אדוניך בשביל יהושע כשעמדת בשביל ישראל שגלחו שונאיהן עמדת שנאמר וידום השמש. ועכשיו עמוד לא בשבילי ולא בשביל ישראל אלא בשביל קדושת שמו של הקב"ה כיון שא"ל כך מיד עמד שנאמר כי כהר פרזים יקום ה' כשהיו כהר הכרמל כשם שעשה שמש בגבעון דום וירח בעמק חילון בעמ"ק בגבעון ירגו למה בשביל לעשות מעשה זר מעשהו ולעבוד עבודתו לכך נאמר ויהי בעלות המנחה ע"כ אמר המדרש תלפיות קשה אהא דנגמרא קא חשיב שלשה נקדה להם חמה משה ויהושע ונקדימון בן גוריון ולמה לא קא חשיב גמי לאלהו וברוחק יש לומר דנגמרא לא קא חשיב כי אם אלו שמה שנקדה להם חמה היה לכבוד בשר ודם לא כן אליהו שהוא בשביל קדושת שמו של הקב"ה ומדויק מדברי המחמר דקאמר אליהו לשמש כשעמדת בימי יהושע היה בשביל ישראל שגלחו שונאיהם ועכשיו עמוד לא בשבילי ולא בשביל ישראל כ"א בשביל קדושת שמו של הקב"ה וכו' וכן ה' כשעמד החמה למשה שהיה לכבוד בשר ודם וכן לנקדימון כנודע לא כן לאלהו שהי' לכבוד המקום כמדובר וכיון שעמידת השמש לשלשהם היה בסוג אחד ואליהו בסוג אחר לכן לא חשיב כולם יחד להודיעך ההבדל.

ומכ"מ לריך עיון. עכ"ל :

מעשה מהרמב"ם ז"ל

המדרש תלפיות הביא בשם הספר יוחסין פי כשמת הרמב"ם ז"ל והלכה השמועה באלכסנדריאה ומלרים וירושלים וקראו לום וקרא החזן הוכחות שזפרשת בחוקוסי והמפטיר קרא דבר שמואל אל כל ישראל וסיים כי נלקח ארון אלהים ושלחו לקבור בארץ ישראל ויהי בדרך ויקומו הלסטים על השלוחים ויבקשו לקחת הארון ולא יכלו כי אפילו שהיו הלסטים שלשים היתה המשא כבדה עליהם ובראותם כן

אמרו איש קדוש הוא ויניחו השלוחים ללכת לדרך והביא בשם כתיבת
 יד כי הרמב"ם ז"ל נולד כבחודש ניסן ד' א' תתל"ה ליורה צעיר
 קורטבה ונפטר במלרים שנת ד' תתקפה ליורה בחודש טבת ליל שני
 עשרים יום לחודש והיחה ישיבתו במלרים מ"א שנים והיו שנותיו ע'
 שנים. וחבר חיבורו בשנת דתתקל ליורה כמו שכתב הרמב"ם ז"ל
 בפרק עשירי מהלכות שמיטה וז"ל ולפי חשבון זה שנה זו שהוא אלף
 ומאה ושבע לחורבן שהיא שנת ד' אלפים ותשע מאות ושלושים וששה
 ליורה היא שנת שמיטה והי' בלוחו פרק בן ל"ד שנים זכותו יקן עליו.
 עוד הביא בשם ספר פיקון יששכר וז"ל אמר יששכר הואיל וכתבנו כאן
 לפי ענין מה שנמלא בספרים שנעשה בפטירת הקדוש הרמב"ם אכתוב
 ג"כ מה שמלאתי בספר ישן בזה הלשון וסימן פרטה האחרונה כך הוא
 בכ"י אבל עולה ס"ה לסימן זמן פטירתו. וימי אבל עולה ל"ג לסימן
 זמן לידתו. נולד הרמב"ם בשנת ד"א ושמונה מאות ותשעים ושלוש
 וסימנס דתתל"ג ליורה. וכשהשלים החיבור הנקרא משנה תורה היה
 בן ל"ז שנים וחיה אחריו ל"ה שנים נמלאו כל שנותיו ע"ב שנה ונפטר
 לחיי עולם הבא בסימן הנה אנכי בא אליך בע"ב הענן ונמלאת אותה
 שנה ליורה דתתקס"ה וסימן פרטה האחרונה (ימ"י בכ"י אב"ל) עולה
 עולה תשעים ושלוש ס"ה ע"כ. ובספר נחלת אבות על פרקי אבות מהרב
 ר' יצחק אברבנאל ז"ל על משנה יפה שעה אחת של קורת רוח פרק
 ד' על שאלה אחת ששאל רבינו מאיר בר טודרוס הלוי ז"ל לחכמי
 לוייל והשיבו וז"ל ה"ר אהרן חוכמת מגילה על אשר הראב"ד שלח ידו
 פיו ולשונו במשיח ה' הוא הרב הגדול הרמב"ם ז"ל וביאר מעלת
 חכמתו ויקר משפחתו שהיה מורע רבינו הקדוש ופ"ש והרמב"ם ראה
 השגות הראב"ד ז"ל וגם ראה איך הראב"ד כתב על הרמב"ם הוא
 נער ואנחנו ישישים. והרמב"ם אמר על השגת הראב"ד מימי לא נלחני
 אלא בעל מלאכה אחד וגם כתב הרמב"ם ז"ל כי בא לפני תלמוד אחד
 שלמד מפי הרב ר' אברהם ב"ר דוד ז"ל הרב הגדול אשר בפוסקרי
 ובאגרות החמדה אשר חבר הרמב"ם שבכל ארלות תימן החקינו והיו
 אומרים בקדים חייכון וזיומיכון ובחיי למרכה הרמב"ם ואומרים כי גם
 היום בכל גלילות מזרח ציוס שמחת תורה אומרים פטירת משה רבע"ה
 בפיוטים ואומרים ג"כ ירחס ה' על נפש כבוד מורינו ורבינו הרמב"ם
 ועל כבוד קדושת רבינו אברהם בנו. והרב רבינו אברהם בן הרמב"ם
 היה חכם גדול וחסיד והביא הספר יוחסין כי לר' אברהם נולד בן
 ושמו ר' עובדיה ונקרא רבינו עובדיה והוא הוליד שני בנים שם הבכור

דוד והשני לא יודע שמו ובעין הדור הלכי שבי ולא יודע מה היה להם זה תמלא בחבור הריאיתי ואמר הספר יוחסין שהנגיד ר' דוד הנ"ל נכד הרמב"ם היה בדור הרמב"ן והיה חכם גדול וחסיד גדול והיה מתפלל במערת קבורת הלל ושמאי וילאו מים ואז החרים למלשינים אשר הלשינו על הרמב"ם ז"ל וכתבו על המלצה מין ובו ביום מחו ח"ק מלשינים בארץ מלרים ואחר ב' חדשים נעקרו נשיהם וצניהם מהעולם. ומכמי ברלונא כהנו אל הרב ר' דוד נכד הרמב"ם ז"ל לחלות פניו להודיעם אם נמצא אלנו סוד דבר בסוד הקץ הגאולה וישא פניהם וישלח להם המעשה מלידת הנער הנעים ילד שעשועים והנבואות אשר נבא ובסוף כל נבואה פירוש והתרים לכל מי שיגלה הר"ז. ומעשה שהיה כך היה בשנת דרמ"ה לזירה וכמו ח"ה שנים למורבן בית שני היה ר' פנחס חסיד גדול וקדוש וטהי לו רחל לאשה גם היא חסודה והיה עקרה יתפללו להשי"ת ונעתר לקולם וטהר ובחודש ז' להריונה בחמישי בשבת בעלות השחר שהיה עולה לדק. ומאזנים ללד מזרח ביום ר"ה שהיה ששי לשמטה בשנה הנזכר נולד זה הנער ויקראוהו נחמן. ותיכף שגולד התחיל לדבר פלאות ומעשה מרכבה והעולם קראו נחמן קטופא דמן כפר כרעס ומת בן י"ב שנים ובסוף ימיו הסנבא נבואות גדולות על היסועה והדברים ההם נכתבו והם סתומים נסתרים ועמוקים בהרבה לשונות. ירושלמי ובבלי ארמי והגרי מעורבים ונחלפים עמוקים מאוד במליה ויחידה ונלאו המפרשים להבין חלק קטן מהם וזה המפרש ר' אברהם אמר באורך דבריו שנשאל בחלום מתי קץ הפלאות והשיב לו מישאל אללפן וסתרי וגם היא בבחרותו שאל בחלום זה והשיבו לו הלא הוא כמוס עמדי ואומר שנבואות אלו נמלאו בחורבה אחת בגליל התחתון בעיר טבריא כתונים בגוילים ישנים ובאים בחוך כלי עופרת ע"כ. ואומר יש בידי זאת הנבואה וראיתי כתוב שנשאלה זאת השאלה בחלום והשיבו התאנה הנטה פניה ע"כ לשונו ועיין בשלשלת הקבלה:

מעשה בר' שמעון בן יוחאי

(מסכת מעילה פרק רביעי) שאל ר' מתיא בן חרש את רבי שמעון בן יוחאי ברומי מנין לרס שרלים שהוא טמא. אמר ליה דאמר קרא (ויקרא יא) וזה לכם הטמא. אמר לי חכים ליה (כלומר נחכס ודרשה יפה) בד יוחאי אמר לכן תלמוד ערוך הוא בפיו של ר' אליעזר ב"ר יוסי שפעם אחת גזרה מלכות גזרה על ישראל שלא ישמרו שבת. ושלא ימולו צניהם. ושיבעלו נדות הלך ר' ראוון בן איסטרובלי וספר קומי והלך וקב עמהם אמר להם מי שיש לו אויב יעני או יעשר אמרו

ליה יעני . אמר להן אם כן לא יעשו מלאכה בשבת כדי שיטנו. אמרו טבית . אמרו ליבטלו הגזרה . ובעלוה . ואמר להן מי שיש לו אויב יכחוש או יבריא אומרו לו יכחיש . א"ל א"כ ימולו את בניהם . לשמונה ימים כדי שיכחישו אמרו טבית אמרו בטלוה . חזר ואמר להן מי שיש לו אויב ירבה או יתמעט . אמרו ליה יתמעט א"ל א"כ לא יבטלו גדות אמרו טבית אמר בטלוה . הכירו בו שהוא יהודי החזירוהו . אמרו מי ילך ויבטל את הגזירה ילך ר' שמעון בן יוחאי שהוא מלומד בניסים ואחריו מי ר' אלעזר ב"ר יוסי אמר להם ר' יוסי אלו היה אבא חלפתא קיים יכולים אחס לומר לו תן בנך להריגה אמר להם ר' שמעון אלו היה יוחאי אבא קיים יכולים אחס לומר לו תן בנך להריגה אמר להם ר' יוסי אבא חלפתא דלמא חניש ליה ר' שמעון דקא מסחפינא קבל עליה דלא לענשיה . אפילו הכי ענשוהו כשהיו מהלכין בדרך נשאלה שאלה זו לפניכם מנין לדם שרלים שהוא טמא עקס פיו ר' אלעזר ב"ר יוסי ואמר וזה לכם הטמא א"ל ר' שמעון מעקימת שפתיך אחא ניכר שט"ח אחא (אל) יחזור הבן (בשלוס) אלל חזיו . ילח לקראתו בן (תלמיון) תלמיון אמר ר' אלעזר עכס בכה ר' שמעון ואמר שפחה של בית אבא נודמן לה מלאך שלשה פעמים אני אפילו לא פעס אחא יבא הנם מכל מקום קדם הוא על בצרתיה דקיסר כי מטא החס אמר בן תלמיון לא כיון דקרי ליה נפיק אזל אמר להן שאילו כל מה דחיה לכוון למשאל ועיילינהו לניזוח לשקול כל דבעו עול אשכחו להווא איגרתא שקלוהו קרעוה והיינו דאמר ר' אלעזר ב"ר יוסי אני ראיתי ברומי והיו עליה כמה טיפי דמים :

רש"י חכים ליה בר יוחאי כלומר נתחכם שדרשה יפס . והשיב להם . תלמוד ערוך היא לא אמרה מדעתו ששמע מר"א ב"ר יוסי שאמר בן משוס חזיו ומנא ליה דלמדה מר"א בר"י שפעס אחא וכו' . וסיפר קומי (שסיפר לפניו) שגילח השער שעל מלחו והניח בלורית לאחריו כמו הנכרים כדי שלא יכירו שהוא יהודי . א"כ לא יעשו מלאכה בשבת ולא ירויחו בשבת ועוד מחוך שהן פנוין אוכלין ומתענגין ומוליאי כל מה שהרויחו בחול . ע"כ ימולו בניהם . והדס יולח בקטנות ומחיש כותם ואין שבים עוד לאיתנם . מלומד בניסים שנעשו לו נסים כדאיתא בפ' במ"מ בעובדא דמטרה . א"ל ר"י . חזיו של ר' אלעזר אמר לחכמים אלו היה אבא חלפתא קיים תאמרו לו תן בנך להריגה כך אין אחס יכולין לומר לי שאהן בני להריגה שהיה ירא ר"י שרשב"י תמעט קדמיתו יעניש ליה לר"א בנו . ור"ש לא הבין כונתו והיה סבב

מעשות מהגדולים והצדיקים

שמפני סכנת השליחות היה אומר בן ולכן השיב לו אף אני בסכנה ואלו היה אבא יוחאי קיים אין אתם יכולין לומר לו תן בנך להריגה עד שא"ר יוסי שהיה ירא שמים ירצה לדבר שלא כרצונו ויענישו עד שקבל עליו שלא יענשו עקם פיו ר"א בר"י החזיר פניו ודבר בלחש שלא ירגיש ר"ם שהוא משיב תשובה בפניו ואעפ"כ הרגיש ר"ם וקללו הואיל והורה לפניו ומפורש בהגדה דפסל בחולו הסכרה והיה מוטל בספינה וכסוכר ר"ם שגדר לאביו שלא יענישו בקש עליו רחמים שיחרפא וכשהיה שוכב בחליו בתוך הספינה עבר עליו אחד מן הספנים ודרך על זוארו בצלי דעת וילאה האסכרה מתוך גרונו ונכנס לתוך גרונו של אותו הספן. בן תלמיון. עד. שפחה של בית אבא הגר שפחת שרה דכתיב בה ג' פעמים ויאמר לה מלאך ה' שנודמנו לה ג' מלאכים. זה אחר זה. יבא הנס מכ"מ ובא עמנו. עאל בצרתיה דקיסר נכנס בן תלמיון לתוך גופה של בת הקיסר ויש באגדה אחרת א"ל בן תלמיון אבא קדימנא ועאל בצרתיה דקיסר ותשחגע ולא לשחכחו אבא דמוסי לה עד דתימון אמון ותימרון לי פוק ונפקינא ובההוא עבדי לכו מאי דבעיתו וזה יהיה לכם אות דכי נפקינא מנה מתברנא כל כלי זכויות של בית הקיסר (ברש"י שבגמרא איתא וז"ל) עאל בצרתיה דקיסר ונשחגעה והיתה לועקת ואומרת הבו לי את רשצ"י בכל שעה וכו') אני ראיתי צדומי פרוכת המבדלת בין היכל לק"ק. והיו עליה כמה טיפי דמים. מהזאת פר ושעיר של יוה"כ ופירוש אני ראיתיה כשאתרו להם עול לבית גזוז והראוהו כל אולר הנוגך. אשכח ההיא אגרתא דכחובי בה ג'ון גזירות דאמרן לעיל. שקלוה קבלו את האגרת וקרעו אותה ונחבטלה הגזירה. והלכו לביתם לשלום:

מעשה ר" שבעין בן שמח

בגהדרין פרק ששי. ת"ר מעשה בלחד שילא ליהרג אמר אס יש בי עון זה לא תהא מיתחי כפרה. על כל עונותי. ואס אין בי עון זה תהא מיתחי כפרה על כל עונותי ובית דין וכל ישראל מטוקים והעדים לא תהא להם מחילה לעולם. כששמעו חכמים לדבריו אמרו להתזירו אי אפשר שכבר נגזרה גזרה ונגמר הדין אלא יהרג ויהא קולר תלוי בזוארי העדים. כל כמיניה (וכי נאמן הוא דקא חשדינא להוא לכהדי אמר קולר תלוי בזואריהם) לא לריכא דקא הדרי בהו סהדי וכי הדרי בהוא מאי הוי והא כיון שהגיד טוב אינו חוזר ומגיד לא לריכא דאע"ג דקא יהבי טעמא למלתייהו כי ההוא מעשה דבעיא מוכסא (רש"י) כיון שהגיד טוב אינו חוזר ומגיד. דבר המכחיש את הראשון

מעשות מהגדולים והצדיקים מא 81

הראשון דכתיב אם לא יגיד אהגדה קמיימא קפיד קרא ואפילו מחשדינהו נמי לא מצעי דאיכא למימר דהאי דהדרי בכו דאמרו מה לנו לחוב בדמיו דיהוי טעמי למלתייהו. מפני שנאת פלוגי עשינו. דבעיא מוכסאי מטעה במוכס אחד מישראל רשע שמת ובו זיוס מת חכס גדול וכל גדולי הדור נתעסקו במטתו. וקרובי אותו המוכס נתעסקו בזה של מוכס והוליאוהו אחרי המטה של חכס גדול קפלו אויבים עליהם והניחו המטות וברחו כולם. היה שם תלמיד אחד ולא הניח מטת רבו. למחר חזרו הגדולים לקבור את החכס ונתחלפה מטתם וקברו המוכס בכבוד והתלמיד היה לועק וזוכה ולא הועיל וקרובי המוכס קברו החכס בקבריהם והתלמיד נלטע ואמר מה חטא רבי שנקבר בבזיון. וזה הרשע מה עשה שזכה לזה הכבוד בא רבי בחלוס ואמר לו אל תלטער בא ואראך מקומי בגן עדן ומקום המוכס בגיהנם וליך פתח גיהנם סובב באזנו. אבל פעם אחת שמעתי בגנות של תלמיד חכס ולא מחיתי ונענשתי. וזה (הרשע) פעם אחת הכין סעודה לשך העיר ולא בא וחלקה לעניים ונטל שכרו. ואמר לו התלמוד וזה עד מתי יהא נדון בכך. א"ל עד שימות שמעון בן שמח ויכנס החתיו א"ל ומפני מה א"ל מפני נשים כשפניות ישראלית שבארץ אשקלון ואינו עושה בהם דין. למחר ספר התלמיד הדברים לשמעון בן שמח. מה עשה (שמעון בן שמח) כינס שמונים בחורים בעלי קומה וביד כל אחד כד גדול וטלית בחוכו ויום הגשמים היה אמר להם הזהרו בהן שהן שמונים וכיון שתכנסו הגביהו איש אחד אחת מהן מן הארץ ושוב אין מכשפותן שולט בהם ואם לאו לא נוכל להן הלך לו לטרקלין שלהן והניח בחוריו מבחוץ. אמרו לו מי אתה אמר להם מכשף אני לנסותכן בכשפים אני באתי אמרו לו ומה כשפים בידיך א"ל יכולני להביא לכם שמונים בחורים כולם עטופים טליתות גבוים ואעפ"י שהיום יום גשמים. א"ל הנראה. ילא לחוץ ורמז להם. והוליאו הטליתות מן הכדים ונתעטפו בהם ונכנסו. ואחז כל אחד את אחת מהן והגביהם ויכלו להן והוליאון ותלאים כולם ונתקנאו קרוביהן בדבר. ובאו שנים מהם וכיוגו דבריהם והעידו על בנו של שמעון בן שמח חיוב מיתה ונגמר דינו וכשהיה יולא ליסקל אמר אם יש בי עיון זה לא תהא מיתתי כפרה על עוונותי ואם אין בי עוון זה מיתתי תהא כפרה עלי ועליכם ותהא קולר תלויה בוארי העדים ושמעו אלו וחזרו צ"ע ונתנו טעם לדבריהם מחמת שנאת הגשים ואעפ"י כ לא נפטרו. (וזהו כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד ואע"ג דקא יהבי טעמא למלתייהו והקולר תלוי בוארי העדים וזית דין וכל ישראל מוקים

מעשות מהגדולים והצדיקים

והטעמים לא תהא להם מחילה לעולם. וכן ר' שמעון בן שטח בעלמו
אמר לאביו שלא ישמע אליהם) ע"כ פירוש רש"י ז"ל לחיי עה"ב :

מעשה רב וגורא מבעל מחבר ספר עמק המלך

מעשה גורא בזכות אמירת תהלים. הוציא בשל"ה הקדוש בשם עמק
המלך בשער תקוני תשובות דף ט"ו וז"ל. מלאתי כתוב בשם
מוהר"ר אביגדור קרא שמציה מעשה רב וגדול כח תהלים האומרו בכל
יום וז"ל שמעתי מפי אבי מורי הקדוש צי"ד כי שנת קי"ב שנתים אמר
הגזירות נשאר כבר אחד סמיך לערפורט שלא שלטו בו האויבים והיה
יושב בו איש מסכן וחסיד. לא כל כך יודע לבד פשוטי המקרא והי'
זקן ונפטר בשיבה טובה. ותוך שלשים יום לפטירתו בא בחלום לחכם
אחד מופלג וחסיד שהיה בערפורט ונדמה לו שהי' עומד לפניו בתכריכין
ונספר קטן בזרעו. אז אמר לו החסיד וכי אינך האיש אשר קברנו
ביום פלוני פה א"ל כן דברת אני הוא א"ל ומה הספר הזה אשר לך
בזרעך אמר לו ספר תהלים באתי להזהירך שתזהיר את בני הישוב
ההוא שהייתי דר בו שיבריתו עלמס מן העיר וימלטו את נפשם כי
כלחה עליהם הרעה וימלטו אל הקהלות כי כל עוד שהייתי חי ששלמתי
גמרותי ספר תהלים בכל שבוע כמה שנים בזכות זה האריכו בשלום
נילולו עד הנה ומעתה אין מי שיגין עליהם. ויהי צבוקר ותפעס רוח
והחסיד ושלח שליח מיוחד לשם במכהצו אשר כתב להם והזהירם. והנה
מקלחם היראים דברי החסיד נמלטו ונילולו ומקלחם שנתיאשו מן הפורענות
ונשאלו שם ולא השגיחו בדברי החסיד עד שפגעה בהם יד ה' ומדת
דין. ימהיום ההוא ששמע א"מ החסיד הקדוש ז"ל הדבר הזה לא היה
נענע מלומד ספר תהלים כל שבוע ע"פ ז' חלקים ועל כן אל תרפה
ידך ממנו כי מי שהוא רגיל ורש בו בספר תהלים הוא דוחה כל מיני
פורענות וכמה פגעים רעים מעליו ומעל כל בני ביתו ומעל משפחתו
ומעל כל בני דורו ומגלגל עליו ועליהם כל מיני שפע ברכות וטובות
והללחות אשרי הזוכה ומזכה הרבים עד כאן לשונו :

לבן נחלק הספר תהלים לשלשים יום ולז' חלקי השבוע. וגם לחמשה
ספרים והבזחר יבחר. כי מנהג כשר הוא בכל יום לומר קודם
ברוך שאמר סך סימני תהלים למען יגמור כל ספר תהלים או בכל
שבוע או בכל חודש ויהיה אמירתו קודם ברוך שאמר כמו שכתב בעל
הלבוש כי עיקר אמירתו להבריה המקטריגים כדי שתעלה התפלה בשלום
ומה יועיל ההברחה אחד שהתפללו אם כבר ח"ו פגעה כמה מקטריגים.
הרב תוספת יום טוב בהיותו רב בויען תקן זאת התקנה שיאמרו בכל

תהלים קודם ברוך שאמר כאשר נמלא כתוב בדרשתו שדרש שם והיא
גדפסה בספר אורחות חיים (דפוס מ"ג) :

ר' חנינא בן תורתא

מעשה ביחודי אחד שהיה לו פרה חורשת כל ששח ימי המעשה וירד
מנכסיו ומכר הפרה לפרסי אחד והיה הפרסי חרץ כל ששח ימי
המעשה וכשהגיע יום השבת רצה לחרוץ כמנהגו והיתה רובלת ולא
רצתה לחרוץ והכה אותה מאוד ולא נדדה ממקומה הלך אלל היהודי
ואמר לו טול פדתך שמכרת לי כי מוס יש צה שאינה רוצה לחרוץ
היום. והבין היהודי שבצביל שבת עשתה כך כי היה מנהגה לנוח בשבת.
אמר לו היהודי בא עמי ואני תעמידנה. הלכו שניהם אלל הפרה
ולקחה היהודי ודבר באונה ואמר. פרתי את יודעת כשהייתי ברשותי
היית נוחה ביום השבת. ועכשיו גרמי עוונותי שמכרתוך לפרסי. ועתה
את ברשותו בצקשה ממך עמדי וחרשי. מיד עמדה הפרה על רגליה
וחרשה. אמר הפרסי ליהודי חף על פי בן טול פדתך ותחזיר לי
הדמים כי בכל פעם שתרבץ לא אוכל לבא אליך להעמידה. ועוד לא
תפרר ממני עד שתאמר לי הכשפים שלחשת באונה :

התחיל היהודי לבכות ואמר להפרסי. לא מכשף אני. אלל הפרסי מי
יחמינך. אני הכתי במלמד הבקר את הפרה ויגעתי עליה ולא
עמדה. ואתה לחשת באונה ותעמידנה אלמלא כשפוך לא תעמידנה.
אמר לו שבטועה כך וכך לחשתי באונה וע"כ עמדה. כיון ששמע
הפרסי כך הרהר בתשובה ואמר אוי לי. מה פרה שאין לה לא שיחה.
ולא דעת הכירה בוראה. ואני שכבראתי בדמותו יחברך שמו ויתעלה
זכרו ונסן לי דעה ובינה אינו מכיר את בוראי. מיד הלך ונתגייר
וזכה ללמוד תורה הרבה ונקרא שמו בישראל ר' חנינא בן תורתא ועד
עכשיו אמרו חכמינו וזכרונם לברכה על שמו הלכות עד כאן לשונו
בספר קטן מעשיות עיין בספר סדר הדורות בסדר תנאים ואמוראים :
ואל תהא פלא בעיניך לשאול איך הבינה הפרה דברי היהודי החסיד
אשר למש באונה. הנה תורתנו הקדושה כבר קדמה בספור
פתיחת פי האפון עם בלעם. הנה בכל דור יש לדיקים ועל ידיהם
יחודע לכל כי יש אלקים בשמים ובארץ. הנה הפרסי ראה איך הבהמה
שמעה לאדוכה בשמירת שבת. ועביר זה למד ממעשה והכיר את בוראו
ושב בתשובה. ונתגייר וזכה ללמוד תורה ברבים. והלכות נאמרו בשמו.
ע"כ מאוד מאוד, הוסיף ושמו שבת כהלכתו וזכה לעושר וכבוד
ולאריכות

מעשות מהגדולים והצדיקים

ולתריכת ימוס ושנים כאבר קרה ליוסף מוקר שבת שחלה דג לכבוד
 שבת ומלא מרגליות בצפרו :

הרמב"ן ז"ל

המדרש תלפיות הביא צמס שלשלה הקבלה מעשה מהרמב"ן ז"ל ח"ל
 ראיתי בקונטרס הרמב"ן ז"ל בזקטותו צהר ללכת לארץ ישראל
 לננות שס ובלכתו בקשו ממנו תלמידיו שינוח להם אות וסימן לדעת
 יוס פטורתו מן העולם . ויאמר אליהם בואת תרעון כי ציוס פטירתי
 התבקע מלכת הורתי הנקברה בעיר הזאת במחלית ארזה ובחוק הבקע
 תראו כדמות מנורה מזויירת וילך לו הרב אל ארץ הלבי ויהי אחרי
 שלשה שנים לכסיעת הרב מלא תלמיד אחד מהס המלצה נקבעה
 והמנורה מזויירת בה והפסח הדבר לכל בני הגליל ויתאבלו עליו וגשמע
 אח"כ שנקבר הרב ז"ל על דרך ציאת גאולים שיהיה לעתיד לבא
 בעזרת האל אומר המדרש תלפיות שידע הרמב"ן ז"ל שבפטירתו מן
 העולם יראו מנורה מזויירת בחוק קבר של הורתו כי סוד ה' ליראיו
 והלדיקים בהתקרבם אל הזקנה דעתם מתוספת עליהם ורוח הקודש
 מתנוקץ בפייהם וטעם היותם רואים מנורה יותר מענין אחר דאיתא
 בזהר שהלדיקים מאורים בגן עדן בשמים כוכבים כלבנה בשושנים
 כמנורה של מקדש וא"כ בראותם ליור מנורה הוא רמו שכתב גסתלק
 מן העולם ונכנס בבחינה מאיר כמנורה ועל היותו גדול בחכמת הקבלה
 ציריעת שבע ספירות הבנין אשר שבע גרותיה שבמנורה המקדש היה
 רמזו לזה נקט מנורה כי ידע כי כן יאיר מן הדין זכותו יגן עליו
 ועל כל ישראל אמן סלה :

חזקת והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org **תם ונשלם**
 ע"י חיים תשס"ג